

quos ex singularibus donis, quibus inde ab infantia vel postea citra omne meritum praeveniuntur et miris modis ad sublimem sanctitatem perducuntur, ad quam alii pervenire non possunt. (Vide Lessium sect. 5. n. 96; sect. 6. n. 150. 151.).

Quando secundo quaeritur de speciali dilectione Dei antecedente *erga omnes praedestinatos*, prorsus et ante omnia negamus rationem ac normam distributionis gratiarum esse intelligendam et explicandam ex antecedente absoluta voluntate praedestinationis ad gloriam; hoc enim posito consequeretur pro non praedestinatis antecedens reprobatio saltem negativa (ut eam appellant), et tali voluntate antecedente reprobationis posita Deus pro omnibus his antecedenter reprobatis necessario de industria seligeret gratias effectum non habituras, eoque ipso doctrina certissima de universalitate antecedentis voluntatis salvificae defendi amplius non posset. Alia igitur ratione in distributione gratiarum *specialis dilectio et providentia antecedens erga praedestinatos* intelligenda est. Deus decernit ab aeterno et confert in tempore omnes suas gratias cum voluntate antecedente et cum « intenso desiderio, » ut libere fiat ab homine opus bonum, ad quod gratia ordinatur. At dum Deus cognoscens, hominem si talis gratia daretur suo vitio ei restitutum, nihilominus non *quia* sed *licet* hoc videat, hanc vult dare et non aliam effectum habituram, quae profecto secundum amplitudinem omnipotentiae ei non decesset; voluntas illa divina antecedens operis boni ex culpa hominis manet inefficax, et succedit voluntas permittendi resistentiam. Contra dum Deus confert gratiam praelucente cognitione, hominem si ea gratia daretur, cooperaturum; voluntas antecedens transit in intentionem absolutam operis boni. Ideo in collatione gratiae, quam videt fore efficacem, si daretur, maior et specialis est dilectio erga hominem consequenter ad scientiam conditionatorum, sed antecedenter ad existentiam boni operis et ad scientiam visionis. Si iam spectes totam seriem gratiarum efficacium usque ad finalem perseverantiam, quibus praedestinatio completur, et simul reputes, potuisse Deum alias gratias et in alio

ordiné conferre, quas novit fore hominis culpa inefficaces; facile intelliges, quam specialis sit Dei dilectio et providentia etiam antecedens (praelucente scientia conditionatorum) erga omnes suos electos. Ex altera vero parte, quod providentia Dei in gratiis, quas actu confert reprobis, non habet rationem praedestinationis et huius specialis dilectionis, id accidit ex ipsorum culpa, quamvis utique omnipotenti non decesset aliis ordo gratiarum et providentiae, in quo et ipsi consentirent et pervenirent ad iustificationem et perseverarent, atque ita essent praedestinati. At quaestiones non sunt instituenda de ordinibus possibilibus; sed consideranda est providentia divina secundum ordinem praesentem, in qua « praedestinatio Dei multis est causa standi, nemini causa labendi. »

THEISIS LXI.

De s. Prosperi interrogatione in epistola ad Augustinum n. 8. et s. Augustini responsione.

« Non est probabile, s. Prosperum ep. ad Augustinum n. 8. interrogasse de antecedentium Patrum doctrina circa praedestinationem ad gloriam, post praevisa merita sensu, quo catholici eam defendunt; evidenter autem falsum est, Augustinum in sua responsione de Praedest. SS. n. 27. quoad hanc doctrinam recusasse ss. Patrum auctoritatem. Nam et Prosperi interrogatio secundum principia semipelagiana intelligenda est, et « difficilis ad solvendum quæstio », in qua vetustiores Patres non nisi obiter versatos esse ait Augustinus, ut opus non sit eorum scrutari opuscula, plane ad aliud pertinet, quam ad praedestinationem gloriae ante vel post praevisa merita supernaturalia. »

Animadvertisatur imprimis in doctrina Patrum, qui scripserunt ante exortam haeresim Pelagianam, quoad caput utrumque de gratia et de praedestinatione aliquid esse omnino expressum et disertum et data opera saepissime inculcatum, aliquid potius implicitum et suppositum vel obiter dictum. Ut satis vidimus in thesi LIX, diserte et explicite docent per *negationes*, ad vitam aeternam Deum « non simpliciter praedestinasse, sed cum praescivisset hominum merita, eos praedestinavit »; Deum « non ante

praedestinasse, quam merita praesciret, sed quorum merita praescivit, eorum. praemia praedestinavit"; "electionem non esse nullis praecedentibus causis et absque iudicii veritate"; "electionem non esse indiscreti iudicii, sed ex meriti delectu"; "non esse ex sola charitate Dei sed etiam ex nostra virtute, quia si esset ex sola charitate, omnes oporteret esse salvos." Docent deinde PP. affirmando, "habitationes aeternas sicut impiis ita piis esse praeparatas secundum praescientiam futurorum"; "a Patre paratum esse regnum consequenter ad labores, esse praeparatum a praescientia Patris ob virtutum excellentiam"; "olim praeparatum esse regnum iustis, quia Deus eos tales futuros esse praescivit"; "quos praescivit sibi devotos, hos elegisse ad promissa praemia."

Implicitum vero est et saepe suppositum vel minus distincte expressum in his et aliis non paucis locis illorum Patrum, initium bonae et salutaris voluntatis quod est radix et principium meritorum, quibus vita aeterna praedestinatur, esse et ipsum donum Dei et ex gratia, ideoque vitam aeternam praedestinatam esse praeviso merito, quod meritum ipsum sit gratia Dei; unde fiat, ut ipsa praedestinatio ad gloriam in sua radice, in prima inquam gratia, non possit habere causam meritoriam ex parte hominum praedestinatorum, atque adeo sit vere non tamen mere gratuita. Haec ratio *praedestinationis gratiae* ex nullis humanis meritis, et *praedestinatio vitae aeternae* ex meritis quidem, sed ex meritis per gratiam partis plenissime defensa et dilucidata est in controversia Pelagiana. Hinc id, quod dixerunt PP. vetustiores: "quorum merita Deus praescivit, eorum praemia praedestinavit," videmus a sequentibus Patribus iuxta Augustini et Ecclesiae catholicae doctrinam distinctius explicari in hunc sensum: "praedestinavit ad regnum, quos ad se praescivit misericordiae praevenientis auxilio reddituros" s. Fulgent. ad Monim. I. 24. Semipelagiani contra, licet merita gratiae ex quibus sit praedestinatio ad vitam, non negarent simpliciter; ipsum tamen initium bonae voluntatis, voluntatem credendi et perseverantiam in fide non gratiae et donationi divinae, sed

merito tribuebant humano, quo praeviso Deus nos praedestinaverit ad gratias operum et ad vitam aeternam. Hoc modo, quod PP. vetustiores in sua doctrina diserta de praedestinatione ex meritis praevisis vel supponebant vel expresserant minus distincte, errantes illi omnino negabant; suumque errorem ex Patrum sententiis adstruere conabantur. Hinc s. Augustini tota disputatio de praedestinatione adversus Semipelagianos in hoc unum incubit, ut praedestinationem omnino gratuitam demonstret in prima sua radice et independentem a meritis humanis seu naturalibus.

His de modo praedicationis ante Pelagianam controviam et de Semipelagianorum errore praenotatis via complanatur ad intelligendam tum Prosperi interrogationem tum Augustini responsonem, de qua agimus. Interrogatio Prosperi in sua epistola n. 8. haec erat. "Illud etiam quater diluatur, quaesumus patienter insipientiam nostram ferendo demonstres, quod retractatis priorum de hac re opinionibus paene omnium par invenitur et una sententia, qua propositum et praedestinationem Dei secundum praescientiam receperunt, ut ob hoc Deus alios vasa honoris, alios contumeliae fecerit, quia finem uniuscuiusque praeveriderit, et sub ipso gratiae adiutorio in qua futurus esset voluntate et actione, praescierit." Multi intelligunt haec ita, ut quaeratur, quid sentendum sit de prioribus PP. qui paene omnes docuerint praedestinationem post praevisa merita supernaturalia eo sensu, quo nunc disputatur de praedestinatione. Ex his deinde alii (ut Alticotius) affirmant, quaestionem esse ipsius Prosperi, non autem difficultatem Massiliensem; unde ad eam in libris Augustini nullam reperiunt responsonem. Alii non dubitant asserere, quaestionem esse utique eandem, quae nunc inter catholicos vocatur in controversiam, sed propositam ex sententia Semipelagianorum; Augustini autem responsonem reperiri in libro de Praedest. SS. n. 27. hisce verbis: "Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista haeresis (Pelagiana) oriretur, non habuerunt necessitatem in hac diffcili ad solvendum quaestione versari?" Sensisset igitur Augustinus, Patres antecedentes nondum

satis aliquata quaestione obiter affirmantes praedestinationem ad gloriam post praevisa merita supernaturalia non esse audiendos; sed tuendam esse praedestinationem ad gloriam ante praevisionem quorumcumque meritorum. Vide Suarez l. I. c. 8. n. 38; Gonet disp. II. n. 15. 24; Cercia Apparat. ad Tract. de Grat. lect. 10. p. 162.

Nunc non quaerimus universim, quid senserit Augustinus de praedestinatione ad gloriam per se spectatam; sed affirmamus duo, primum Augustini responsionem l. c. non posse referri ad Patrum antecedentium doctrinam de praedestinatione ad gloriam, quicumque supponatur esse sensus interrogationis Prosperi; alterum, hanc interrogationem ipsam non eo sensu esse propositam, quem isti theologi supponunt.

I. Quod de Augustino affirmamus, 1° est evidens ex ipsa inspectione verborum. Neque enim quaestio de praedestinatione ad gloriam, sed ex disertissimis verbis s. doctoris quaestio de gratia gratuita est illa, in qua putat nihil opus esse cum Pelagianis et Semipelagianis disputare de singulis sententiis veterum Patrum, quia PP. illam saepe vel supposuerunt vel attigerunt obiter, eoque ipso obscurius. « Certe si de divinarum Scripturarum tractatoribus, inquit, qui fuerunt ante nos, proferrem defensionem huiusce sententiae, quam nunc solito diligentius atque copiosius contra novum Pelagianorum defendere urgemur errorem, hoc est, gratiam Dei non secundum merita nostra dari, et gratis dari cui datur, quia neque volentis neque currentis, sed miserentis est Dei... si huius ergo sententiae defensionem ex divinorum eloquiorum nos praecedentibus catholice tractatoribus promerem, profecto hi fratres, pro quibus nunc agimus, acquiescerent; hoc enim significasti litteris vestris. Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista haeresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficiili ad solvendum quaestione versari, quod procul dubio ficerent, si respondere talibus cogerentur? Unde factum est, ut de gratia Dei quid sentirent, breviter quibusdam scriptorum suorum locis et transeunter adtingerent » Praedestin. SS. n. 27.

2° Ratio, quare noluerit deduci Augustinus ad disputationem de singulis Patrum sententiis, non potest esse, quod illi doctrinam de praedestinatione ad gloriam ante praevisa merita quaecumque « breviter et transeunter attigerunt ». Patres enim Augustino antiquiores doctrinam de praedestinatione post prae visionem meritorum supernaturalium frequenter, diserte, clarissime proposuerunt; eam autem, quam dicunt nostri adversarii, de praedestinatione nempe ad gloriam ante praevisa merita supernaturalia nec breviter nec prolixè attigerunt nisi ad eius confutationem. Contra verissimum est, Patres nominatim graecos, Cassiano quondam auditori Chrysostomi ceterisque Massiliensibus notissimos, doctrinam de gratia praeveniente omne initium, quod ex nobis esset, adtigisse breviter et transeunter, quandoque etiam supposuisse. Ex quo factum est, ut Patres illi sanctissimi et Chrysostomus nominatim non raro ab ipsis recentioribus velut praeformatores Semipelagianismi calumniam passi sint.

3° Potuit quidem et voluit Augustinus « diligentius et operosius » declarare et defendere, quae Patres antecedentes obscurius et simplicius docuerant (de Dono persever. n. 53.); sed nihil umquam magis horruit quam docere antecessoribus suis contradictoria, nihil magis cordi habuit, quam consensionem cum iis servare et praeserferre ac demonstrare ubique, ut legentibus etiam hos duos libellos de Praed. SS. et de Dono persev. manifestum est. Cf. Maffei Hist. theol. l. X. §. II. n. 2. Atqui si responsionis sensus hoc loco is esset, quem dicunt adversarii, iam non « breviter et transeunter » dicta a Patribus ipse « diligentius et operosius defenderet, » quod se facere profitetur; sed multis et expolitis et manifestis eorum sententiis contradiceret. Est ergo certissimum, hunc non esse sensum verborum Augustini. Unde si interrogatio Prosperi hoc sibi vult, quid (supposita gratia gratuita et praeveniente omne initium humanum ac naturale in via salutis) sentendum sit de praedestinatione ad gloriam per se spectatam post praevisa merita per gratuitam gratiam comparata, sicut « priorum paene omnium par invenitur et una sententia »; si hic, inquam, est sen-

sus interrogationis, responsio ad eam certe non invenitur hoc loco de Praedest. SS. n. 27, ubi eam quaerunt adversarii; sed antiquioribus Patribus plane consona reperienda esset in aliis operibus Augustini iam pridem scriptis, quorum lectionem in his etiam libris commendat, ad Simplician. l. I. q. 2. n. 6. 22; de Gratia et lib. arbit. n. 14. 15; ep. 194. ad Sixt. n. 19. etc.

II. Quisnam igitur est sensus interrogationis Prosperi? Adertas primum, ab eo proponi aliquid *diluendum*, sive difficultatem solvendam una cum obiectionibus aliis Massiliensium. « Illud *etiam qualiter diluatur*,... demonstres. » Latet ergo sine dubio sub verbis Prosperi sensus Semipelagianorum. Adertas deinde, hunc numerum 8um ubi sunt verba citata, nihil esse aliud quam recapitulationem et compendium eorum, quae proposuerat in tota epistola. Videamus ergo, quomodo in antecedentibus exprimatur Massiliensium doctrina de praedestinatione, ut ex iis intelligamus sensum verborum, quae in quaestione versantur. Proposuerat sententiam Massiliensium de praedestinatione n. 3. in hunc modum. « Qui autem *credituri sunt*, quive in ea fide, quae *deinceps per gratiam sit iuvanda, mansuri sunt, praesciisse ante mundi constitutionem Deum*, et eos praedestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione et de hac vita bono fine excessuros esse praeviderit.... Et ea, quae de epistola Apostoli Pauli Romanis scribentis ad manifestationem *divinae gratiae praevenientis electorum merita proferuntur*, a nullo umquam ecclesiasticorum ita esse intellecta, ut nunc sentiuntur (ab Augustino et ceteris Pelagianorum debellatoribus), affirmant. »

a) Aiunt itaque teste Prospero Massilienses illi, fidem seu voluntatem credendi et permanzionem in fide ac perseverantiam praesciri a Deo, non autem praedestinari; h. e. fidem et perseverantiam in fide esse ex viribus naturalibus liberi arbitrii. Quod in sequentibus Prosper adhuc distinctius declarat. « Quantum ad arbitrii libertatem (dicunt) ab his vi-tam aeternam apprehendi, qui *Deo sponte crediderint et auxilium gratiae merito credulitatis acceperint*... priorem vo-

lunt obedientium esse quam gratiam, ut initium salutis ex eo qui salvatur, non ex eo credendum sit stare, qui salvat; et voluntas hominis divinac.gratiae sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subiiciat voluntatem » (h. e. non gratia praeveniat et voluntas sequatur). Eadem luculenter enarrantur in epistola Hilarii, et in responce Augustini utroque in libello de Praedestinatione SS. et de Dono persev.

b) « *Gratis vocatos* » igitur non dicunt eo sensu, quod nihil praecedat meriti ipsam vocationem ad plenitudinem fidei. Nam ipsam etiam vocationem externam per evangelii praedicationem docent esse secundum praevisionem « meritorum credulitatis » (ep. Prosperi n. 5.). Sed *gratuitam* dicunt vocationem, quia non praecedit sanctitas et tale meritum, quo efficiantur digni vocatione, quod nostro usu loquendi diceretur praecedere meritum de congruo non tamen de condigno.

Hic idem eorum sensus colligitur ex epistola Hilarii, qui testimonia Scripturae ab illis ita explicari ait, « ut ex his eam gratiam accipiant commendari, qua unusquisque post voluntatem iuvatur; vel referunt ad ipsam vocationem, quae praestatur indignis » n. 7. Etenim « non negari gratiam (gratuitam), si praecedere dicatur talis voluntas, quae tantum medicum quaerat, non autem quidquam ipsa iam valeat » ib. n. 2.

c) Itaque ex eorum sententia Deus praedestinavit ad vitam aeternam eos, quos primum suis viribus credituros et deinceps per auxilium gratiae dignos electione atque in eo merito, quod non potest haberi sine auxilio gratiae, excessuros esse praevidit.

d) Huius sui erroris defensionem quaerebant ex eo, quod gratiam praevenientem omne meritum, quam Augustinus copiosius et diligentius adversus Pelagianos vindicare coactus est, Patres vetustiores minus diserte inculcaverant; unde ipsi putabant, quae ab Augustino proferebantur testimonia Scripturae « ad manifestationem divinae gratiae praevenientis omne meritum electorum, a nullo umquam ecclesiasticorum ita fuisse intellecta. »

Haec cum sit Massiliensium doctrina a Prospero et Hilario in suis litteris ad Augustinum exposita, iam facile patet, sensum eundem subesse difficultati, quam Prosper n. 8. proponit diluendam. « Illud etiam qualiter diluatur... demonstres, quod... priorum paene omnium par invenitur et una sententia (iuxta assertionem Massiliensium), qua propositum et praedestinationem Dei secundum praescientiam receperunt... quia finem uniuscuiusque praeviderit (ad quem finem in statu gratiae quisque iustificatus pertingat perseverando viribus naturae insitis, unde eum finem Deus praevidisse tantum, non etiam donare dicitur), et sub gratiae adiutorio in qua futurus esset voluntate et actione, praescierit. » Voluntas scilicet bona et actio sufficiens ad salutem ex sententia etiam Massiliensium non est nisi per adiutorium gratiae, quae res, ut loquitur Augustinus Praed. SS. n. 2, plurimum eos a Pelagianorum errore discernit; attamen hanc voluntatem et actionem bonam praeverti putabant alia voluntate bona, quae non sit a gratia, et quae gratiam bene operandi saltem de congruo mereatur; atque « secundum praescientiam » huius boni naturalis illi « propositum et praedestinationem Dei » ab antiquioribus Patribus receptam fuisse, falso asserebant. Hoc autem modo, ut monet Augustinus l. c. n. 3, « non receditur ab ea sententia... gratiam Dei secundum merita nostra dari, si non pertinet ad Dei gratiam quod credere coepimus, sed illud potius, quod propter hoc nobis additur, ut plenius perfectiusque credamus; ac per hoc initium fidei nostrae priores damus Deo, ut retribuatur nobis et supplementum eius. »

Quod si hic est difficultatis sensus, patet, totos libros duos Augustini de Praedestin. SS. et de Dono persever. nihil esse aliud, quam responsonem ad singulas partes ipsius huius difficultatis; patet etiam, nominatim verbis supra descriptis ex n. 27. de Praed. SS. ad eandem responderi; et patet, merito ibidem Augustinum recusare examen singularum sententiarum Patrum antecedentium in doctrina de gratia, « quia illi de gratia Dei quid sentirent, breviter et transeunter quibusdam scriptorum suorum locis adtingerunt. »

THESIS LXII.

Doctrina de praedestinatione, quam s. Augustinus contra Pelagianos et eorum reliquias defendit.

« Ad Augustini doctrinam de praedestinatione quod spectat, certum est, s. doctorem contra Pelagianos eorumque reliquias numquam mouisse quaestionem de ordine inter praedestinationem gratiae et praedestinationem gloriae; nec umquam asservuisse alio modo gratuitam praedestinationem ac ipsam collationem donorum, adeoque hoc unum postulasse, ut tam donatio quam praedestinatio sive gratiae sive complexe gratiae simul et gloriae admitteretur gratuita exclusis meritis naturalibus et humanis. »

Quae dicimus in hac thesi, constant evidenter ex generali indole controversiae de praedestinatione cum Pelagianis et eorum reliquiis; ex ratione, qua Augustinus praedicationem praedestinationis necessariam ostendit; ex modo, quo eam semper in Ecclesia creditam esse demonstrat; ex iis, quorum professionem a Pelagianis et Semipelagianis unice postulat.

1º Disputatio Augustino cum Pelagianis et Semipelagianis omnino una et eadem erat de *donatione* et de *praedestinatione* beneficiorum Dei, ita ut gratuitas et exclusio meritorum non alia sit in praedestinatione quam in donatione ipsa. Duo requirit Augustinus ad rationem praedestinationis; unum quod diligentius et operosius defendit adversus haereticos, ut terminus praedestinationis sit *donum Dei supernaturale*; alterum quod concessu priori per se evidens est, ut illud donum intelligatur *praeparatum in aeterna praescientia Dei*. Iam queso, in quonam constituit s. doctor rationem doni, ut aliquid dicatur praedestinatum a Deo? Non requirit, ut donum non sit tamquam merces sive praeparatum sive donatum pro ulla meritis; sed requirit, ut meritum cui redditur merces, sit per gratiam, et ut, si hanc ipsam gratiam praecedit aliquod meritum impetracionis, hoc meritum iterum sit per aliam gratiam, donec perveniatur ad gratiam primam, quae nulli reddatur merito, sed omnino ex mera gratuita misericordia. Nisi